

Bruxelles, 6.11.2015.
COM(2015) 566 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

**o prijenosu osobnih podataka iz EU-a u Sjedinjene Američke Države u skladu s
Direktivom 95/46/EZ nakon presude Suda u predmetu C-362/14 (Schrems)**

KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o prijenosu osobnih podataka iz EU-a u Sjedinjene Američke Države u skladu s Direktivom 95/46/EZ nakon presude Suda u predmetu C-362/14 (Schrems)

1. UVOD: PONIŠTENJE ODLUKE O „SIGURNOJ LUCI”

Presudom Suda Europske unije (dalje u tekstu: „Sud”) od 6. listopada 2015. u predmetu C-362/14 (Schrems)¹ ponovno se potvrđuje važnost temeljnog prava na zaštitu osobnih podataka, kako je utvrđeno u Povelji EU-a o temeljnim pravima, uključujući slučajeve kad se takvi podaci prenose izvan EU-a.

Prijenosi osobnih podataka važan su element transatlantskih odnosa. EU je najvažniji trgovinski partner Sjedinjenih Američkih Država i obratno, a prijenosi podataka sve su važniji dio njihove trgovinske razmjene.

Kako bi se olakšao taj protok podataka te istodobno osigurala visoka razina zaštite osobnih podataka, Komisija je priznala primjerenost zaštite prema načelima „sigurne luke” donošenjem Odluke Komisije 2000/520/EZ od 20. srpnja 2000. (dalje u tekstu: „Odluka o „sigurnoj luci”). U toj Odluci, na temelju članka 25. stavka 6. Direktive 95/46/EZ², Komisija je ocijenila da se načelima privatnosti „sigurne luke” i popratnim često postavljanim pitanjima koje je izdalo Ministarstvo trgovine SAD-a omogućuje odgovarajuća zaštita za potrebe prijenosa osobnih podataka iz EU-a³. Posljedica toga je da bi se osobni podaci mogli slobodno prenositi iz država članica EU-a trgovačkim društvima u SAD-u koja su prihvatila načela, usprkos tome što u Sjedinjenim Američkim Državama ne postoji opći zakon o zaštiti podataka. Funkcioniranje sporazuma o „sigurnoj luci” oslanjalo se na preuzimanje obveza i vlastito potvrđivanje trgovačkih društava da se pridržavaju načela. Premda je prihvaćanje načela privatnosti „sigurne luke” i često postavljenih pitanja dobrovoljno, u skladu sa zakonodavstvom SAD-a ta su pravila obvezujuća za one subjekte koji su ih prihvatili te ih Savezna trgovinska komisija SAD-a može provesti⁴.

U presudi od 6. listopada 2015. Sud je Odluku o „sigurnoj luci” proglasio nevaljanom. U tom kontekstu ovom se Komunikacijom nastoji dati pregled zamjenskih alata za transatlantske prijenose podataka u skladu s Direktivom 95/46/EZ, u nedostatku odluke o odgovarajućoj zaštiti. Uz to, u njoj se ukratko opisuje utjecaj presude na druge odluke Komisije o

¹ Presuda od 6. listopada 2015. u predmetu C-362/14, Maximilian Schrems protiv Data Protection Commissioner, EU:C:2015:650 (dalje u tekstu: „presuda” ili „presuda u predmetu Schrems”).

² Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka, SL L 281 od 23.11.1995., str. 31. (dalje u tekstu: „Direktiva 95/46/EZ” ili „Direktiva”).

³ Za potrebe ove Komunikacije pojmom „EU” obuhvaćen je i „EGP”. Stoga se upućivanja na „države članice” odnose i na države članice EGP-a.

⁴ Za detaljniji pregled sporazuma o „sigurnoj luci” vidjeti Komunikaciju Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o funkcioniranju „sigurne luke” iz perspektive građana EU-a i trgovačkih društava s poslovnim nastanom u Europskoj uniji, COM(2013) 847 završna verzija.

odgovarajućoj zaštiti. Sud je u presudi objasnio da je odluka o odgovarajućoj zaštiti na temelju članka 25. stavka 6. Direktive 95/46/EZ uvjetovana zaključkom Komisije da u predmetnoj trećoj zemlji postoji razina zaštite osobnih podataka koja je, premda nije nužno identična, „bitno ekvivalentna” onoj zaštiti koja se jamči u okviru EU-a na temelju Direktive tumačene u kontekstu Povelje Europske unije o temeljnim ljudskim pravima. Kad je riječ konkretno o Odluci o „sigurnoj luci”, Sud smatra da Komisija nije utvrdila dovoljna ograničenja u pogledu pristupa javnih nadležnih tijela SAD-a podacima koji su preneseni u skladu s tom Odlukom ni postojanje učinkovite pravne zaštite protiv njihova miješanja. Točnije, Sud je objasnio da se propisom kojim se javnim tijelima omogućuje općenit pristup sadržaju elektroničkih komunikacija ugrožava suština temeljnog prava na poštovanje privatnog života. Nadalje, Sud je potvrdio da su, čak i kad ne postoji odluka o odgovarajućoj zaštiti u skladu s člankom 25. stavkom 6. Direktive 95/46/EZ, tijela država članica nadležna za zaštitu podataka i dalje ovlaštena i obvezna ispitati je li prijenos podataka u treću zemlju usklađen sa zahtjevima iz Direktive 95/46/EZ, tumačenima u kontekstu članaka 7., 8. i 47. Povelje o temeljnim pravima. Međutim, Sud je potvrdio i da jedino on može proglasiti nevaljanim akt EU-a, npr. odluku Komisije o odgovarajućoj zaštiti.

Presuda Suda temelji se na Komunikaciji Komisije o funkcioniranju „sigurne luke” iz perspektive građana EU-a i trgovačkih društava s poslovnim nastanom u Europskoj uniji iz 2013.⁵, u kojoj je Komisija utvrdila niz nedostataka i iznijela 13 preporuka. Na temelju tih preporuka Komisija vodi pregovore s nadležnim tijelima SAD-a od siječnja 2014. u cilju uspostave novog i čvršćeg sporazuma o transatlantskoj razmjeni podataka.

Nakon presude Komisija ostaje predana cilju uspostave novog, čvrstog okvira za transatlantske prijenose osobnih podataka. U tom je smislu odmah nastavila i pojačala pregovore s vladom SAD-a kako bi se osiguralo da se novim sporazumom o transatlantskom prijenosu osobnih podataka u potpunosti poštuje norma koju je utvrdio Sud. Stoga u svakom takvom okviru moraju biti uspostavljena dostatna ograničenja, jamstva i mehanizmi sudskog nadzora kako bi se osigurala stalna zaštita osobnih podataka građana EU-a, uključujući u pogledu mogućeg pristupa javnih nadležnih tijela SAD-a za potrebe provedbe zakona i nacionalne sigurnosti. U međuvremenu je industrija izrazila zabrinutost u pogledu mogućnosti nastavka prijenosa podataka⁶. Stoga postoji potreba da se objasni u kojim se uvjetima takvi prijenosi mogu nastaviti. To je potaknulo Radnu skupinu osnovanu na temelju članka 29. – neovisno savjetodavno tijelo čiji su članovi predstavnici svih tijela država članica nadležnih

⁵ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o funkcioniranju „sigurne luke” iz perspektive građana EU-a i poduzeća s poslovnim nastanom u Europskoj uniji, COM(2013) 847 završna verzija, 27.11.2013. Vidjeti i Komunikaciju Komisije Europskom parlamentu i Vijeću, „Ponovna uspostava povjerenja u protoku podataka između EU-a i SAD-a”, COM(2013) 846 završna verzija, 27.11.2013., te povezanu Obavijest „Ponovna uspostava povjerenja u protoku podataka između EU-a i SAD-a – često postavljana pitanja”, MEMO/13/1059, 27.11.2013.

⁶ Predstavnici industrijskih udruženja izrazili su zabrinutost, među ostalim, na sastanku koji su nedugo nakon presude u predmetu Schrems, 14. listopada, organizirali potpredsjednik Ansip i povjerenici Jourová i Oettinger. Vidjeti Dnevne novosti od 14. 10. 2015. (MEX/15/5840). Vidjeti i: „Otvoreno pismo o provedbi presude Suda Europske unije u predmetu C-362/14 Maximilian Schrems protiv Data Protection Commissioner” od 13. listopada 2015. upućeno predsjedniku Komisije Jean-Claudeu Junckeru, koje su potpisala razna industrijska udruženja i trgovačka društva iz EU-a i SAD-a: http://www.digitaleurope.org/DesktopModules/Bring2mind/DMX/Download.aspx?Command=Core_Download&EntryId=1045&PortalId=0&TabId=353

za zaštitu podataka te Europski nadzornik za zaštitu podataka – da 16. listopada izda izjavu⁷ o prvim zaključcima na temelju presude. Među ostalim, izjava je sadržavala sljedeće smjernice o prijenosima podataka:

- prijenosi podataka više se ne mogu temeljiti na Odluci Komisije o „sigurnoj luci” koja je proglašena nevaljanom,
- standardne ugovorne klauzule (dalje u tekstu: „SUK-ovi”) i obvezujuća poslovna pravila (dalje u tekstu: „OPP-i”) u međuvremenu mogu služiti kao osnova za prijenose podataka, premda je Radna skupina iz članka 29. izjavila i da će nastaviti analizirati utjecaj presude na te zamjenske alate.

Nadalje, u izjavi se pozivaju države članice i institucije EU-a da pokrenu raspravu s nadležnim tijelima SAD-a u cilju pronalaska pravnih i tehničkih rješenja za prijenose podataka; prema mišljenju Radne skupine iz članka 29., pregovori o novoj „sigurnoj luci” mogli bi biti dio tog rješenja.

Radna skupina iz članka 29. izjavila je da, ako se do kraja siječnja 2016. ne nađe odgovarajuće rješenje u dogovoru s nadležnim tijelima SAD-a, te ovisno o ocjeni zamjenskih alata za prijenose podataka, tijela nadležna za zaštitu podataka poduzet će sve potrebne odgovarajuće mjere, uključujući koordinirane provedbene mjere.

Naposljetku, Radna skupina iz članka 29. naglasila je zajedničku odgovornost tijela nadležnih za zaštitu podataka, institucija EU-a, država članica i poduzeća za pronalazak održivih rješenja za izvršenje presude Suda. Radna skupina osobito je pozvala poduzeća da razmisle o uvođenju pravnih i tehničkih rješenja radi ublažavanja mogućih rizika s kojima se suočavaju pri prijenosu podataka.

Ovom Komunikacijom ne dovode se u pitanje ovlasti i dužnost tijela nadležnih za zaštitu podataka da potpuno neovisno ispituju zakonitost takvih prijenosa⁸. Njome se ne utvrđuju nikakva obvezujuća pravila te se u potpunosti poštuju ovlasti nacionalnih sudova da tumače primjenjivo pravo i da se, prema potrebi, obrate Sudu za prethodnu odluku. Nadalje, ova Komunikacija ne može biti osnova ni za kakvo pojedinačno ili kolektivno zakonsko pravo ili zahtjev.

2. ZAMJENSKE OSNOVE ZA PRIENOS OSOBNIH PODATAKA U SAD

Pravila o međunarodnim prijenosima podataka utvrđena Direktivom 95/46/EZ temelje se na jasnoj razlici između, s jedne strane, prijenosa trećim zemljama koje osiguravaju odgovarajuću razinu zaštite (članak 25. Direktive) te, s druge strane, prijenosa trećim

⁷ Izjava Radne skupine iz članka 29. dostupna je na internetu na: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/press-material/press-release/art29_press_material/2015/20151016_wp29_statement_on_schrems_judgement.pdf

⁸ Vidjeti članak 8. stavak 3. Povelje o temeljnim pravima te članak 16. stavak 2. UFEU-a. Tu neovisnost naglasio je i Sud u presudi u predmetu Schrems.

zemljama za koje je utvrđeno da ne osiguravaju odgovarajuću razinu zaštite (članak 26. Direktive).

U presudi u predmetu Schrems navode se uvjeti pod kojima, u skladu s člankom 25. stavkom 6. Direktive 95/46/EZ, Komisija može utvrditi da treća zemlja pruža odgovarajuću razinu zaštite.

Ako se utvrdilo da treća zemlja u koju se trebaju izvesti osobni podaci iz EU-a ne osigurava odgovarajuću razinu zaštite, člankom 26. Direktive 95/46/EZ predviđa se nekoliko zamjenskih razloga na temelju kojih se ipak mogu izvršiti prijenosi podataka. Osobito, prijenosi podataka mogu se izvršiti ako subjekt nadležan za utvrđivanje svrhe i načina obrade osobnih podataka („nadzornik”):

- pruži odgovarajuća jamstva, u smislu članka 26. stavka 2. Direktive 95/46/EZ, u pogledu zaštite privatnosti te temeljnih prava i sloboda pojedinaca kao i u pogledu ostvarivanja tih prava. Takva se jamstva mogu osigurati ugovornim klauzulama kojima se obvezuju izvoznik i uvoznik podataka (vidjeti odjeljke 2.1. i 2.2. u nastavku). One uključuju SUK-ove koje izdaje Komisija te, kad je riječ o prijenosima podataka među različitim subjektima multinacionalne skupine društava, OPP-e koje su odobrila tijela nadležna za zaštitu podataka ili
- pozove se na jednu od iznimaka izričito navedenih u članku 26. stavku 1. točkama od (a) do (f) Direktive 95/46/EZ (vidjeti odjeljak 2.3. u nastavku).

U usporedbi s odlukama o odgovarajućoj zaštiti koje se temelje na ukupnoj ocjeni sustava određene treće zemlje i u načelu se mogu odnositi na sve prijenose podataka u taj sustav, te zamjenske osnove za prijenose imaju ograničenije područje primjene (jer se primjenjuju samo na određene prijenose podataka) i obuhvaćaju šire područje (jer nisu nužno ograničene na određenu zemlju). Primjenjuju se na prijenose podataka koje vrše određeni subjekti koji su odlučili iskoristiti jednu od mogućnosti iz članka 26. Direktive 95/46/EZ. Štoviše, ako izvoznici i uvoznici podataka temelje prijenose na takvim osnovama, te zbog toga što se ne mogu pozvati na odluku Komisije o utvrđenoj odgovarajućoj zaštiti u trećoj zemlji, odgovorni su osigurati usklađenost prijenosa sa zahtjevima Direktive.

2.1. Ugovorna rješenja

Kao što je istaknula Radna skupina iz članka 29., kako bi se ugovornim klauzulama ponudila dovoljna jamstva za potrebe članka 26. stavka 2. Direktive 95/46/EZ, njima se „mora na zadovoljavajući način nadoknaditi nedostatak odgovarajuće zaštite opće razine uključivanjem nužnih elemenata zaštite koji nedostaju u određenoj situaciji⁹”. U cilju omogućivanja upotrebe takvih instrumenata u međunarodnim prijenosima podataka Komisija je, u skladu s člankom 26. stavkom 4. Direktive, odobrila četiri skupa SUK-ova za koje se smatra da ispunjavaju zahtjeve iz članka 26. stavka 2. Direktive. Dva skupa modela klauzula odnose se

⁹ Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Iznošenja osobnih podataka u treće zemlje: primjena članaka 25. i 26. direktive EU-a o zaštiti podataka”, (WP 12), 24. srpnja 1998., str. 16.

na prijenose podataka među nadzornicima¹⁰, a druga dva skupa modela klauzula odnose se na prijenose podataka između nadzornika i obrađivača koji djeluje po njegovu nalogu¹¹. Svakim od tih skupova modela klauzula utvrđuju se obveze izvoznika i uvoznika podataka. One uključuju obveze koje se, među ostalim, odnose na sigurnosne mjere, na obavješćivanje osoba čiji se podaci obrađuju u slučaju prijenosa osjetljivih podataka, na obavješćivanje izvoznika podataka o zahtjevima za pristup koje podnesu tijela trećih zemalja za provedbu zakona i o svakom slučajnom ili neovlaštenom pristupu te na prava osoba čiji se podaci obrađuju na pristup, izmjenu i brisanje vlastitih osobnih podataka, kao i na pravila o naknadi za osobu čiji se podaci obrađuju u slučaju štete proizašle iz povrede SUK-ova koju je nanijela bilo koja strana. Modelima klauzula zahtijeva se i da osobe iz EU-a čiji se podaci obrađuju imaju mogućnost pozvati se pred tijelom nadležnim za zaštitu podataka i/ili sudom države članice u kojoj izvoznik podataka ima poslovni nastan na prava koja im na temelju ugovornih klauzula pripadaju kao trećoj ovlaštenoj osobi¹². Ta su prava i obveze neophodni u ugovornim klauzulama jer se, za razliku od slučajeva u kojima je Komisija utvrdila postojanje odgovarajuće zaštite, ne može pretpostaviti da primatelj podataka u trećoj zemlji podliježe odgovarajućem sustavu za nadzor i provedbu pravila o zaštiti podataka.

Budući da su odluke Komisije u cijelosti obvezujuće u državama članicama, ugradnja SUK-ova u ugovor znači da su nacionalna nadležna tijela u načela obvezna prihvatiti te klauzule. Dakle, ona ne smiju uskratiti prijenos podataka u treću zemlju isključivo na temelju toga što se tim SUK-ovima ne nude dovoljna jamstva. Time se ne dovode u pitanje njihove ovlasti da ispituju te klauzule s obzirom na zahtjeve koje je utvrdio Sud u presudi u predmetu Schrems. U slučaju dvojbi trebala bi pokrenuti postupak pred nacionalnim sudom, koji pak od Suda Europske unije može zahtijevati prethodnu odluku. Premda u zakonodavstvima većine država članica kojima se prenosi Direktiva 95/45/EZ ne postoji zahtjev za prethodno nacionalno odobrenje za obavljanje prijenosa podataka, pojedine države članice imaju sustav obavješćivanja i/ili prethodnog odobrenja za upotrebu SUK-ova. U tom slučaju nacionalno tijelo za zaštitu podataka mora usporediti klauzule iz predmetnog ugovora sa SUK-ovima i provjeriti da nije bilo promjena¹³. Ako su klauzule upotrijebljene bez izmjene¹⁴, odobrenje se

¹⁰ Odluka Komisije 2001/497/EZ od 15. lipnja 2001. o standardnim ugovornim klauzulama za prijenos osobnih podataka u treće zemlje, u skladu s Direktivom 95/46/EZ, SL L 181, 4.7.2001., str. 19. te Odluka Komisije 2004/915/EZ od 27. prosinca 2004. o izmjeni Odluke 2001/497/EZ u pogledu uvođenja alternativnog skupa standardnih ugovornih klauzula za prijenos osobnih podataka u treće zemlje, SL L 385, 29.12.2004., str. 74.

¹¹ Odluka Komisije 2002/16/EZ od 27. prosinca 2001. o standardnim ugovornim klauzulama za prijenos osobnih podataka obrađivačima u trećim zemljama na temelju Direktive 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 6, 10.1.2002., str. 52. te Odluka Komisije 2010/87/EU od 5. veljače 2010. o standardnim ugovornim klauzulama za prijenos osobnih podataka obrađivačima u trećim zemljama u skladu s Direktivom 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, SL L 39, 12.2.2010., str. 5. Prva Odluka, koja je stavljena izvan snage drugom Odlukom, primjenjuje se samo na ugovore sklopljene prije 15. svibnja 2010.

¹² Vidjeti uvodnu izjavu 6. Odluke Komisije 2004/915/EZ te klauzulu V. njezina Priloga; klauzulu 7. Priloga Odluci Komisije 2010/87/EU.

¹³ Treba napomenuti da se u prijedlogu Opće uredbe o zaštiti podataka (COM(2012) 11 završna verzija) predviđa da za prijenose na temelju SUK-ova ili OPP-a, ako ih je donijela Komisija ili su doneseni u skladu s predviđenim mehanizmom usklađivanja, nije potrebno nikakvo dodatno odobrenje.

¹⁴ Međutim, upotrebom SUK-ova stranke se ne sprečava da pristanu na dodavanje drugih klauzula, sve dok one nisu izravno ili neizravno proturječne klauzulama koje je odobrila Komisija ili dok se njima ne ugrožavaju temeljna prava ili slobode osoba čiji se podaci obrađuju. Vidjeti: Europska komisija, „Često postavljana pitanja koja se odnose na prijenose osobnih podataka iz EU-a/EGP-a u treće zemlje”

u načelu¹⁵ izdaje automatski¹⁶. Kao što se objašnjava u nastavku (vidjeti odjeljak 2.4.), time se ne dovode u pitanje dodatne mjere koje izvoznik podataka možda bude morao poduzeti, osobito nakon obavijesti uvoznika podataka o promjenama u pravnom sustavu treće zemlje zbog kojih bi uvoznik podataka mogao biti spriječen u ispunjavanju obveza na temelju ugovora. Pri primjeni SUK-ova, i izvoznici i uvoznici podataka, ako se sami obvežu ugovorom, podliježu nadzoru koji provode tijela nadležna za zaštitu podataka.

Donošenjem SUK-ova trgovačka društva se ne sprečava da se oslanjaju na druge instrumente, kao što su *ad hoc* ugovorni aranžmani, kako bi dokazala da obavljaju prijenose podataka s dostatnim jamstvima u smislu članka 26. stavka 2. Direktive 95/46/EZ. U skladu s člankom 26. stavkom 2. Direktive, nacionalna nadležna tijela trebaju odobriti svaki aranžman posebno. Pojedina tijela nadležna za zaštitu podataka razvila su smjernice u tom području, uključujući u obliku standardiziranih ugovora ili detaljnih pravila koje treba poštovati pri izradi nacрта klauzula o prijenosu podataka. Ipak, većina ugovora kojima se trgovačka društva danas služe za obavljanje međunarodnih prijenosa podataka temelje se na SUK-ovima koje je odobrila Komisija¹⁷.

2.2. Prijenosi podataka unutar skupine

U skladu sa zahtjevima utvrđenima u članku 26. stavku 2. Direktive 95/46/EZ, multinacionalno društvo može donijeti OPP-e za prijenos osobnih podataka iz EU-a u podružnice izvan EU-a. Ta vrsta kodeksa prakse osnova je samo za prijenose unutar skupine trgovačkih društava.

Upotrebom OPP-a stoga se omogućuje slobodan protok osobnih podataka među raznim subjektima iz skupine trgovačkih društava u cijelom svijetu: nestaje potreba za pojedinačnim ugovornim aranžmanima između subjekata u skupini, a istodobno se osigurava postizanje jednake visoke razine zaštite osobnih podataka pomoću jedinstvenog skupa obvezujućih i provedivih pravila. Zbog jedinstvenog skupa pravila sustav postaje jednostavniji i učinkovitiji, što je zaposlenicima lakše provesti, a osobama čiji se podaci obrađuju lakše razumjeti. Kako bi trgovačkim društvima pomogla u izradi nacрта OPP-a, Radna skupina iz članka 29. navela je temeljne (npr. ograničenje svrhe, sigurnost obrade, transparentno informiranje osoba čiji se podaci obrađuju, ograničenja daljnjih prijenosa izvan skupine,

(FAQ B.1.9.), str. 28. (dostupno na internetu na: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/international_transfers_faq/international_transfers_faq.pdf).

¹⁵ Ako tijelo nadležno za zaštitu podataka sumnja u usklađenost SUK-ova sa zahtjevima Direktive, trebalo bi uputiti pitanje nacionalnom sudu, koji se pak može obratiti Sudu za prethodnu odluku (usp. točke 51., 52., 64. i 65. presude u predmetu Schrems).

¹⁶ Radna skupina iz članka 29. utvrdila je poseban postupak za suradnju tijela nadležnih za zaštitu podataka u svrhu odobrenja ugovornih klauzula koje trgovačko društvo želi upotrijebiti u različitim državama članicama. Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument kojim se utvrđuje postupak suradnje za izdavanje zajedničkih mišljenja o ‚ugovornim klauzulama‘ koje se smatra usklađenima s modelom klauzule u EZ-u” (WP 226), 26. studenoga 2014. Vidjeti i klauzulu VII. Priloga Odluci Komisije 2004/915/EZ i klauzulu 10. Priloga Odluci Komisije 2010/87/EU.

¹⁷ Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument kojim se utvrđuje postupak suradnje za izdavanje zajedničkih mišljenja o ‚ugovornim klauzulama‘ koje se smatra usklađenima s modelom klauzule u EZ-u” (WP 226), 26. studenoga 2014., str. 2.

individualna prava pristupa, ispravljanja i primjedbe) i postupovne zahtjeve (npr. revizije, praćenje sukladnosti, rješavanje pritužbi, suradnja tijela nadležnih za zaštitu podataka, odgovornost i nadležnost) za OPP-e koji se temelje na standardima zaštite podataka u EU-u¹⁸. Ta pravila nisu samo obvezujuća za članove skupine trgovačkih društava, nego su, slično kao i SUK-ovi, provediva u EU-u: pojedinci čije podatke obrađuje subjekt iz skupine imaju ovlasti da kao treće ovlaštene osobe nametnu usklađenost s OPP-ima podnošenjem pritužbe tijelu nadležnom za zaštitu podataka te pokretanjem postupka pred sudom države članice. Uz to, u OPP-ima se mora imenovati subjekt unutar EU-a koji prihvća odgovornost u slučaju da bilo koji član skupine izvan EU-a koji je obavezan pravilima prekrši ta pravila.

Prema zakonima većine država članica kojima se prenosi Direktiva, prijenose podataka na temelju OPP-a mora odobriti tijelo nadležno za zaštitu podataka u svakoj državi članici iz koje multinacionalno društvo planira prenijeti podatke. U cilju olakšavanja i ubrzanja postupka, kao i smanjenja opterećenja za podnositelje zahtjeva, Radna skupina iz članka 29. utvrdila je standardizirani obrazac za podnošenje zahtjeva¹⁹ te poseban postupak za suradnju predmetnih tijela nadležnih za zaštitu podataka²⁰ koji uključuje imenovanje jednog „glavnog nadležnog tijela” odgovornog za rješavanje postupka odobrenja.

2.3. Odstupanja

U nedostatku odluke o odgovarajućoj zaštiti u skladu s člankom 25. stavkom 6. Direktive 95/46/EZ te neovisno o upotrebi SUK-ova i/ili OPP-a, osobni podaci smiju se prenijeti subjektima s poslovnim nastanom u trećoj zemlji ako se primjenjuje jedno od zamjenskih odstupanja utvrđenih u članku 26. stavku 1. Direktive 95/46/EZ:²¹

- osoba čiji se podaci obrađuju dala je svoju nedvosmisleni suglasnost za predloženi prijenos,
- prijenos je potreban radi izvršenja ugovora između osobe čiji se podaci obrađuju i nadzornika ili provedbe predugovornih mjera poduzetih na zahtjev osobe čiji se podaci obrađuju,

¹⁸ Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument kojim se utvrđuje tablica s elementima i načelima koje trebaju sadržavati obvezujuća poslovna pravila” (WP 153), 24. lipnja 2008.; „Radni dokument kojim se utvrđuje okvir za strukturu obvezujućih poslovnih pravila” (WP 154), 24. lipnja 2008.; te „Radni dokument o često postavljanim pitanjima koja se odnose na obvezujuća poslovna pravila” (WP 155), 24. lipnja 2008.

¹⁹ Radna skupina iz članka 29., „Standardno podnošenje zahtjeva za odobrenje obvezujućih poslovnih pravila za prijenos osobnih podataka” (WP 133), 10. siječnja 2007.

²⁰ Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument kojim se utvrđuje postupak suradnje za izdavanje zajedničkih mišljenja o odgovarajućim jamstvima proizašlima iz obvezujućih poslovnih pravila” (WP 107), 14. travnja 2005.

²¹ Kao što je istaknula Radna skupina iz članka 29., ako druge odredbe Direktive 95/46/EZ sadržavaju dodatne zahtjeve koji se odnose na primjenu tih odstupanja (primjerice, ograničenja iz članka 8. za obradu osjetljivih podataka), oni se moraju poštovati. Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 8. Vidjeti i: Europska komisija, „Često postavljana pitanja koja se odnose na prijenose osobnih podataka iz EU-a/EGP-a u treće zemlje” (FAQ D.2.), str. 50.

- prijenos je potreban za sklapanje ili izvršenje ugovora sklopljenog između nadzornika i treće osobe u interesu osobe čiji se podaci obrađuju,
- prijenos je potreban ili propisan zakonom radi važnog javnog interesa²² ili uspostave, izvršenja ili obrane prava na pravne zahtjeve,
- prijenos je potreban kako bi se zaštitili vitalni interesi osobe čiji se podaci obrađuju,
- prijenos se obavlja iz evidencije koja u skladu sa zakonima ili propisima treba javnosti pružiti podatke i koja je na raspolaganju javnosti općenito ili svakoj osobi koja može dokazati svoj zakoniti interes u mjeri u kojoj su u određenom slučaju ispunjeni uvjeti u vezi dostupnosti propisani zakonom.

Zbog tih je razloga moguće odstupanje od opće zabrane prijenosa osobnih podataka subjektima s poslovnim nastanom u trećoj zemlji bez odgovarajuće razine zaštite. Točnije, izvoznik podataka ne mora osigurati da će uvoznik podataka pružiti odgovarajuću razinu zaštite te uglavnom neće morati ishoditi prethodno odobrenje za prijenos od nadležnih nacionalnih tijela. Ipak, zbog iznimne naravi tih odstupanja, Radna skupina iz članka 29. smatra da ih se mora strogo tumačiti²³.

Radna skupina iz članka 29. izdala je nekoliko neobvezujućih smjernica o primjeni članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ²⁴. One uključuju niz pravila o „najboljoj praksi” čija je svrha usmjeravanje provedbenih mjera tijela nadležnih za zaštitu podataka²⁵. Radna skupina osobito preporučuje da bi se prijenosi osobnih podataka koje se može smatrati ponavljanima, masovnim ili strukturnim trebali obavljati uz dovoljna jamstva te, ako je moguće, unutar određenog pravnog okvira kao što su SUK-ovi ili OPP-i²⁶.

²² To može uključivati, primjerice, prijenose podataka među poreznim i carinskim tijelima, ili među službama nadležnima za pitanja socijalne sigurnosti (vidjeti uvodnu izjavu 58. Direktive 95/46/EZ). Odstupanje se može primjenjivati i na prijenose među nadzornim tijelima u sektoru financijskih usluga. Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument: Prijenosi osobnih podataka u treće zemlje: primjena članaka 25. i 26. direktive EU-a o zaštiti podataka”, (WP 12), 24. srpnja 1998., str. 25.

²³ Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 7., 17.

²⁴ Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument: Prijenosi osobnih podataka u treće zemlje: primjena članaka 25. i 26. direktive EU-a o zaštiti podataka”, (WP 12), 24. srpnja 1998.; „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005. Vidjeti i: Europska komisija, „Često postavljana pitanja koja se odnose na prijenose osobnih podataka iz EU-a/EGP-a u treće zemlje” (FAQ D.1. do D.9.), str. 48. – 54.

²⁵ Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 8 – 10.

²⁶ Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 9. Radna skupina smatra da se masovni ili ponavljani prijenosi podataka smiju obavljati na temelju odstupanja jedino ako primjena SUK-ova ili OPP-a nije moguća u praksi te ako su rizici za osobe čiji se podaci obrađuju mali (npr. međunarodni prijenosi novca). Vidjeti i: Europska komisija, „Često postavljana pitanja koja se odnose na prijenose osobnih podataka iz EU-a/EGP-a u treće zemlje” (FAQ D.1.), str. 49.

U ovoj Komunikaciji Komisija će se osvrnuti jedino na odstupanja za koja se čini da su od osobite važnosti za prijenose podataka u komercijalnom kontekstu nakon utvrđivanja nevaljanosti Odluke o „sigurnoj luci”.

2.3.1. Prijenosi potrebni radi izvršenja ugovora ili provedbe predugovornih mjera poduzetih na zahtjev osobe čiji se podaci obrađuju (članak 26. stavak 1. točka (b))

To bi se odstupanje moglo primijeniti, primjerice, u kontekstu hotelske rezervacije, ili pri prijenosu informacija o plaćanju u treću zemlju radi izvršenja bankovnog prijenosa. Međutim, Radna skupina iz članka 29. smatra da u svakom takvom slučaju mora postojati „uska i bitna povezanost”, „izravna i objektivna veza” između osobe čiji se podaci obrađuju i svrhe ugovora ili predugovorne mjere (test nužnosti)²⁷. Nadalje, odstupanje se ne može primijeniti na prijenose dodatnih informacija koje nisu nužne za potrebe prijenosa ni na prijenose u druge svrhe osim za izvršenje ugovora (primjerice, naknadna promidžba)²⁸. U pogledu predugovornih mjera, Radna skupina iz članka 29. smatra da bi se odstupanje odnosilo samo na kontakte koje je uspostavila osoba čiji se podaci obrađuju (npr. zahtjev za informacije o određenoj usluzi), ali ne i na kontakte koji su posljedica marketinškog pristupa nadzornika podataka²⁹.

2.3.2. Prijenosi potrebni za sklapanje ili izvršenje ugovora sklopljenog između nadzornika i treće osobe u interesu osobe čiji se podaci obrađuju (članak 26. stavak 1. točka (c))

To bi se odstupanje moglo primijeniti, primjerice, kad je osoba čiji se podaci obrađuju primatelj u međunarodnom bankovnom prijenosu, ili kad putnička agencija prosljedi zračnom prijevozniku pojedinosti o rezervaciji leta. I u tom se slučaju primjenjuje test nužnosti te je potrebna uska i bitna veza između interesa osobe čiji se podaci obrađuju i svrhe ugovora.

2.3.3. Prijenosi potrebni ili propisani zakonom radi uspostave, izvršenja ili obrane prava na pravne zahtjeve (članak 26. stavak 1. točka (d))

To bi se odstupanje moglo primijeniti, primjerice, ako trgovačko društvo mora prenijeti podatke kako bi se obranilo u slučaju pravnog zahtjeva ili kako bi podnijelo takav zahtjev pred sudom ili javnom tijelu. Kao i prethodna dva odstupanja, i ono podliježe testu nužnosti:³⁰

²⁷ Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 13. Vidjeti i „Mišljenje 6/2002 o prijenosu informacija s popisa putnika i drugih podataka u posjedu zračnih prijevoznika u Sjedinjene Američke Države” (WP 66), 24. listopada 2002.

²⁸ Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument: Iznošenja osobnih podataka u treće zemlje: primjena članaka 25. i 26. direktive EU-a o zaštiti podataka”, (WP 12), 24. srpnja 1998., str. 24.; „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 13.

²⁹ Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument: Iznošenja osobnih podataka u treće zemlje: primjena članaka 25. i 26. direktive EU-a o zaštiti podataka”, (WP 12), 24. srpnja 1998., str. 24.

³⁰ Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 15. Primjerice, u kontekstu radno-

trebala bi postojati uska veza s parnicom ili sudskim postupkom (uključujući i upravni postupak).

Prema Radnoj skupini iz članka 29. odstupanje se može primijeniti samo ako se poštuju sva međunarodna pravila o suradnji u kaznenim ili građanskim postupcima kojima se uređuje vrsta prijenosa, osobito ako proizlaze iz odredbi Haške konvencije od 18. ožujka 1970. (Konvencija o „izvođenju dokaza”)³¹.

2.3.4. Nedvosmislena prethodna suglasnost osobe čiji se podaci obrađuju za predloženi prijenos (članak 26. stavak 1. točka (a))

Premda suglasnost može biti temelj za prijenose podataka, treba uzeti u obzir niz pitanja. Budući da se suglasnost mora dati za „predloženi” prijenos, potrebna je prethodna suglasnost za određeni prijenos (ili određenu kategoriju prijenosa). Ako se suglasnost traži putem interneta, Radna skupina iz članka 29. preporučila je upotrebu polja koja treba označiti (umjesto unaprijed označenih polja)³². Budući da suglasnost mora biti nedvosmislena, u slučaju bilo kakve sumnje u davanje suglasnosti odstupanje se ne primjenjuje. To bi značilo da se ne bi primjenjivalo u mnogim situacijama u kojima je suglasnost u najboljem slučaju prešutna (primjerice, pojedinac je obaviješten o prijenosu i nije uložio prigovor). S druge strane, odstupanje bi se moglo primijeniti ako tijelo koje vrši prijenos stupi u izravan kontakt s osobom čiji se podaci obrađuju jer se lako mogu dobiti tražene informacije i nedvosmislena suglasnost³³.

Nadalje, prema članku 2. točki (h) Direktive 95/46/EZ suglasnost mora biti dobrovoljno dana, posebna i informirana izjava. Prema Radnoj skupini iz članka 29., prvi zahtjev znači da zbog bilo kakve „prisile” suglasnost može postati nevaljana. To je osobito važno u kontekstu radno-pravnih odnosa u kojem će pozivanje na suglasnost u pravilu biti upitno zbog podređenog i u suštini ovisnog položaja zaposlenika³⁴. Općenitije, suglasnost koju je dala

pravnih odnosa odstupanje se ne može primijeniti za prijenos svih dosjea zaposlenika matičnom društvu skupine s poslovnim nastanom u trećoj zemlji ako su povod mogući budući sudski postupci.

³¹ Haška konvencija o izvođenju dokaza u inozemstvu u građanskim ili trgovačkim stvarima, *otvorena za potpisivanje* 18. ožujka 1970., 23 U.S.T. 2555, 847 U.N.T.S. 241. Konvencijom su obuhvaćeni, primjerice, predraspravno predočavanje dokaza ili zahtjevi pravosudnog tijela jedne države nadležnom tijelu druge države za pribavljanje dokaza radi njihove upotrebe u sudskom postupku u državi koja podnosi zahtjev.

³² Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 10., uz upućivanje na „Mišljenje 5/2004 o neželjenim porukama za potrebe izravnog marketinga u skladu s člankom 13. Direktive 2002/58/EZ” (WP 90), 27. veljače 2004., točka 3.2.

³³ Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument: Iznošenja osobnih podataka u treće zemlje: primjena članaka 25. i 26. direktive EU-a o zaštiti podataka”, (WP 12), 24. srpnja 1998., str. 24.

³⁴ Radna skupina iz članka 29., „Mišljenje 8/2001 o obradi osobnih podataka u kontekstu radnog okruženja” (WP 48), 13. rujna 2001., str. 3., 23. i 26. Prema Radnoj skupini pozivanje na suglasnost trebalo bi se ograničiti na slučajeve u kojima radnik ima mogućnost pravog izbora te stoga suglasnost može povući bez posljedica. Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 11.

osoba čiji se podaci obrađuju, a nije imala mogućnost pravog izbora ili je dovedena pred gotov čin ne može se smatrati valjanom³⁵.

Iznimno je važno da osobe čiji se podaci obrađuju budu unaprijed propisno obaviještene da postoji mogućnost prijenosa podataka izvan EU-a, u koju se treću zemlju prenose i pod kojim uvjetima (svrha, identitet primatelja i njegovi podaci itd.). Pritom bi trebalo istaknuti poseban rizik da će njihovi podaci biti preneseni u treću zemlju koja nema odgovarajuću razinu zaštite³⁶. Nadalje, kao što je istaknula Radna skupina iz članka 29., premda povlačenje suglasnosti osobe čiji se podaci obrađuju nema retroaktivan učinak, njime bi se u načelu trebala spriječiti daljnja obrada osobnih podataka³⁷. U kontekstu tih ograničenja, Radna skupina iz članka 29. smatra da se suglasnošću ne može pružiti primjeren dugotrajan okvir za nadzornike podataka u slučajevima strukturnih prijenosa³⁸.

2.4. Sažetak zamjenskih osnova za prijenose osobnih podataka

U skladu s prethodno navedenim, trgovačka društva mogu se služiti brojnim zamjenskim alatima za obavljanje međunarodnih prijenosa podataka u treće zemlje za koje se smatra da ne pružaju odgovarajuću razinu zaštite u smislu članka 25. stavka 2. Direktive 95/46/EZ. Nakon presude u predmetu Schrems Radna skupina iz članka 29. objasnila je da se SUK-ovi i OPP-i mogu upotrijebiti za prijenos podataka u SAD, ali istovremeno nastavlja sa svojom ocjenom ne dovodeći u pitanje ovlasti tijela nadležnih zaštitu podataka za istraživanje pojedinih slučajeva³⁹. Industrija je, pak, imala različite reakcije na presudu, uključujući temeljenje prijenosa podataka na tim zamjenskim alatima⁴⁰.

Ipak, treba istaknuti dva važna uvjeta. Prvo, trebalo bi podsjetiti da, neovisno o određenoj pravnoj osnovi na koju se poziva, prijenosi u treću zemlju zakoniti su samo ako je podatke izvorno prikupio i dalje obradio nadzornik podataka s poslovnim nastanom u EU-u u skladu s primjenjivim nacionalnim zakonima kojima se prenosi Direktiva 95/46/EZ. U Direktivi se izričito navodi da se obradom koja prethodi prijenosu, kao i samim prijenosom, moraju u potpunosti poštovati pravila koja su donijele države članice u skladu s drugim odredbama Direktive⁴¹. Drugo, ako Komisija nije utvrdila odgovarajuću zaštitu, nadzornici su dužni osigurati da se njihovi prijenosi podataka vrše uz dovoljna jamstva, u skladu s člankom 26.

³⁵ Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 11. Vidjeti i „Mišljenje 6/2002 o prijenosu informacija s popisa putnika i drugih podataka u posjedu zračnih prijevoznika u Sjedinjene Američke Države” (WP 66), 24. listopada 2002.

³⁶ Vidjeti: Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument: Iznošenja osobnih podataka u treće zemlje: primjena članaka 25. i 26. direktive EU-a o zaštiti podataka”, (WP 12), 24. srpnja 1998., str. 24.

³⁷ Radna skupina iz članka 29., „Mišljenje 15/2011 o definiciji suglasnosti” (WP 187), 13. srpnja 2011., str. 9.

³⁸ Radna skupina iz članka 29., „Radni dokument o zajedničkom tumačenju članka 26. stavka 1. Direktive 95/46/EZ od 24. listopada 1995.” (WP 114), 25. studenoga 2005., str. 11.

³⁹ Vidjeti izjavu Radne skupine iz članka 29. od 16. listopada 2015. (iznad bilješke 8.).

⁴⁰ Mnoga multinacionalna društva izjavila su da svoje prijenose podataka u SAD temelje na zamjenskim alatima. Vidjeti npr. izjave Microsofta (<http://blogs.microsoft.com/on-the-issues/2015/10/06/a-message-to-our-customers-about-eu-us-safe-harbor/>) ili Salesforcea (<http://www.salesforce.com/company/privacy/data-processing-addendum-faq.jsp>). Ostala društva iz SAD, npr. Oracle, izjavila su da svojim korisnicima usluga u oblaku nude mogućnost pohranjivanja podataka u Europi tako da se ne bi slali na pohranjivanje drugdje: <http://www.irishtimes.com/business/technology/oracle-keeps-european-data-within-its-eu-based-data-centres-1.2408505?mode=print&ot=example.AjaxPageLayout.ot>

⁴¹ Vidjeti uvodnu izjavu 60. i članak 25. stavak 1. Direktive 95/46/EZ.

stavkom 2. Direktive. Pri procjeni se moraju uzeti u obzir sve okolnosti u kojima se odvija predmetni prijenos. Točnije, i u SUK-ovima i u OPP-ima predviđa se da uvoznik podataka, ako ima razloga vjerovati da zbog primjenjivog zakonodavstva u zemlji primateljici može biti spriječen u ispunjavanju svojih obveza, odmah o tome izvješćuje izvoznika podataka u EU-u. U takvoj situaciji izvoznik mora razmotriti poduzimanje potrebnih mjera u cilju osiguravanja zaštite osobnih podataka⁴². U to ulaze tehničke i organizacijske mjere, pravne mjere, mjere koje se odnose na poslovni model⁴³ te mogućnost obustave prijenosa podataka ili raskidanja ugovora. Dakle, uzimajući u obzir sve okolnosti u kojima se obavlja prijenos, izvoznici podataka možda budu morali uvesti dodatna jamstva, uz ona predviđena na temelju primjenjive pravne osnove, kako bi se prijenosom ispunili zahtjevi iz članka 26. stavka 2. Direktive.

Usklađenost s takvim zahtjevima naposljetku ocjenjuju tijela nadležna za zaštitu podataka za svaki slučaj zasebno u okviru izvršavanja svojih zadaća nadzora i provedbe, uključujući u kontekstu odobrenja ugovornih aranžmana i OPP-a ili na temelju pojedinačnih pritužbi. Iako su pojedina tijela nadležna za zaštitu podataka izrazila sumnje u mogućnost upotrebe instrumenata za prijenos kao što su SUK-ovi i OPP-i za transatlantske prijenose podataka⁴⁴, u izjavi izdanoj nakon presude u predmetu Schrems Radna skupina iz članka 29. tvrdi da će nastaviti sa svojom analizom utjecaja presude na ostale alate za prijenos⁴⁵. Time se ne dovode u pitanje ovlasti tijela nadležnih za zaštitu podataka da istraže pojedinačne slučajeve i da se koriste svojim ovlastima u cilju zaštite pojedinaca.

3. POSLJEDICE PRESUDE U PREDMETU SCHREMS NA ODLUKE O ODGOVARAJUĆOJ ZAŠTITI

Sud u svojoj presudi ne dovodi u pitanje ovlasti Komisije u skladu s člankom 25. stavkom 6. Direktive 95/46/EZ da utvrdi da treća zemlja osigurava odgovarajuću razinu zaštite, uz uvjet da se poštuju zahtjevi koje je utvrdio Sud. U skladu s tim zahtjevima, u prijedlogu Opće

⁴² Vidjeti npr. klauzulu 5. Priloga Odluci Komisije 2010/87/EU i „Radni dokument kojim se utvrđuje okvir za strukturu obvezujućih poslovnih pravila” koji je sastavila Radna skupina iz članka 29. (WP 154), 24. lipnja 2008., str. 8.

⁴³ Vidjeti npr. smjernice koje je izdala Europska agencija za mrežnu i informacijsku sigurnost (ENISA): https://resilience.enisa.europa.eu/article-13/guideline-for-minimum-security-measures/Article_13a_ENISA_Technical_Guideline_On_Security_Measures_v2_0.pdf.

⁴⁴ Vidjeti npr. stajalište koje je izdala Konferencija za zaštitu podataka Njemačkog tijela za zaštitu podataka na saveznoj i državnoj razini 26. 10. 2015.: <https://www.datenschutz.hessen.de/ft-europa.htm#entry4521>. Uz naglašavanje da presuda u predmetu Schrems sadržava „stroge temeljne zahtjeve” koje moraju poštovati i Komisija i tijela nadležna za zaštitu podataka, u stajalištu se navodi da će njemačka tijela nadležna za zaštitu podataka ocijeniti zakonitost prijenosa podataka temeljenih na zamjenskim alatima (SUK-ovi, OPP-i) te da više neće davati nova odobrenja za upotrebu tih alata. Usporedno s tim, njemačka tijela za zaštitu podataka pojedinačno su izdala jasna upozorenja o tome da su zamjenski alati za prijenos podataka pod pravnom provjerom. Vidjeti npr. stajališta koja su izdala tijela nadležna za zaštitu podataka u pokrajinama Schleswig-Holstein: <https://www.datenschutzzentrum.de/artikel/981-ULD-Position-Paper-on-the-Judgment-of-the-Court-of-Justice-of-the-European-Union-of-6-October-2015,-C-36214.html> i Rheinland-Pfalz: https://www.datenschutz.rlp.de/de/aktuell/2015/images/20151026_Folgerungen_des_LfDI_RLP_zum_EuG_H-Urteil_Safe_Harbor.pdf.

⁴⁵ Vidjeti izjavu Radne skupine iz članka 29. od 16. listopada 2015. (iznad bilješke 8.).

uredbe o zaštiti podataka iz 2012.⁴⁶ kojom bi se zamijenila Direktiva 95/46/EZ dodatno se objašnjavaju i iznose pojedinosti o uvjetima pod kojima se mogu donijeti odluke o odgovarajućoj zaštiti. U presudi u predmetu Schrems Sud je pojasnio i da je odluka o odgovarajućoj zaštiti koju donese Komisija obvezujuća za sve države članice i njihova tijela, uključujući tijela nadležna za zaštitu podataka, sve dok Sud, u čijoj je to isključivoj nadležnosti, odluku ne povuče, poništi ili proglasi nevaljanom. Tijela za zaštitu podataka i dalje su nadležna za ispitivanje zahtjeva u smislu članka 28. stavka 4. Direktive 95/46/EZ o usklađenosti prijenosa podataka sa zahtjevima utvrđenima u Direktivi (kako je tumači Sud), ali ne mogu donijeti konačnu odluku. Države članice moraju osigurati mogućnost pokretanja postupka pred nacionalnim sudom, koji se pak može obratiti Sudu zahtjevom za prethodnu odluku u skladu s člankom 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

Nadalje, Sud je izričito potvrdio da to što se treća zemlja koristi sustavom vlastitog potvrđivanja (kao u slučaju načela privatnosti „sigurne luke”) ne isključuje utvrđivanje odgovarajuće zaštite u skladu s člankom 25. stavkom 6. Direktive 95/46/EZ dok god postoje učinkoviti mehanizmi otkrivanja i nadzora kojima se u praksi omogućuju prepoznavanje i sankcioniranje mogućih povreda pravila o zaštiti podataka.

Budući da Odlukom o „sigurnoj luci” nije utvrđena dovoljna razina zaštite, Sud je proglasio Odluku nevaljanom. Stoga je jasno da se prijenosi podataka između EU-a i SAD-a više ne mogu vršiti na toj osnovi, tj. samo na osnovi pridržavanja načela privatnosti „sigurne luke”. Budući da su prijenosi podataka u treću zemlju koja ne osigurava odgovarajuću razinu zaštite (ili barem ako to nije utvrđeno u odluci Komisije u skladu s člankom 25. stavkom 6. Direktive 95/46/EZ) u načelu zabranjeni⁴⁷, bit će zakoniti samo ako izvoznik podataka može upotrijebiti jedan od zamjenskih alata opisanih u odjeljku 2. U nedostatku odluke o odgovarajućoj zaštiti dužnost izvoznika podataka – pod nadzorom tijela nadležnih za zaštitu podataka – osigurati je ispunjenost uvjeta za primjenu (jednog od) tih alata s obzirom na predmetni prijenos podataka.

Područje primjene presude ograničeno je na Odluku Komisije o „sigurnoj luci”. Međutim, svaka od ostalih odluka o odgovarajućoj zaštiti⁴⁸ sadržava ograničenje ovlasti tijela nadležnih za zaštitu podataka koje je jednako onom iz članka 3. Odluke o „sigurnoj luci”, koju je Sud proglasio nevaljanom⁴⁹. Komisija će sada iz presude izvući potrebne zaključke i ubrzo pripremiti odluku koju je potrebno donijeti u skladu s primjenjivim postupkom komitologije i

⁴⁶ Europska komisija, Prijedlog Uredbe Europskoga parlamenta i Vijeća o zaštiti pojedinaca pri obradi osobnih podataka i slobodnom kretanju takvih podataka (Opća uredba o zaštiti podataka). Vidjeti i: Europski parlament, Zakonodavna rezolucija od 12. ožujka 2014. o prijedlogu Uredbe Europskoga parlamenta i Vijeća o zaštiti pojedinaca pri obradi osobnih podataka i slobodnom kretanju takvih podataka (Opća uredba o zaštiti podataka), COM(2012) 0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD); Vijeće, Prijedlog Uredbe Europskoga parlamenta i Vijeća o zaštiti pojedinaca pri obradi osobnih podataka i slobodnom kretanju takvih podataka (Opća uredba o zaštiti podataka), Priprema općeg pristupa, 9565/15. Prijedlog je trenutačno u završnoj fazi zakonodavnog postupka.

⁴⁷ Vidjeti uvodnu izjavu 57. Direktive 95/46/EZ.

⁴⁸ Dosad su donesene odluke o odgovarajućoj zaštiti za sljedeće zemlje: Andoru, Argentinu, Farske otoke, Guernsey, Izrael, Jersey, Kanadu, Novi Zeland, Otok Man, Švicarsku i Urugvaj. Vidjeti: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/international-transfers/adequacy/index_en.htm.

⁴⁹ Vidjeti točke 99. – 104. presude u predmetu Schrems.

kojom će se ta odredba zamijeniti u svim postojećim odlukama o odgovarajućoj zaštiti. Nadalje, Komisija će provoditi redovite ocjene postojećih i budućih odluka o odgovarajućoj zaštiti, uključujući putem periodičnih zajedničkih revizija njihova funkcioniranja zajedno s nadležnim tijelima predmetne treće zemlje.

4. ZAKLJUČAK

Kao što je potvrdila Radna skupina iz članka 29., trgovačka društva još uvijek mogu upotrebljavati zamjenske alate za odobrenje protoka podataka za zakonite prijenose podataka u treću zemlju kao što je SAD. Međutim, Komisija smatra da novi, čvrsti okvir za prijenose osobnih podataka u SAD ostaje glavni prioritet. Takav je okvir najsveobuhvatnije rješenje za osiguravanje učinkovitoga kontinuiteta zaštite osobnih podataka europskih građana prilikom njihova prijenosa u SAD. Okvir je i najbolje rješenje za transatlantsku trgovinu jer se njime pruža jednostavniji, manje opterećujući i stoga jeftiniji mehanizam prijenosa, osobito za MSP-ove.

Komisija je već 2013. započela pregovore s vladom SAD-a o novom dogovoru za transatlantske prijenose podataka na temelju svojih 13 preporuka⁵⁰. Postignut je znatan napredak u približavanju stajališta obiju strana, primjerice stajališta o snažnijem praćenju i provedbi načela privatnosti „sigurne luke” koje trebaju vršiti Ministarstvo trgovine SAD-a odnosno Savezna trgovinska komisija SAD-a, o većoj transparentnosti prava potrošača na zaštitu podataka, o jednostavnijim i jeftinijim mogućnostima pravne zaštite u slučaju pritužbi te o jasnijim pravilima o daljnjim prijenosima iz društava koja poštuju načela „sigurne luke” društvima koja to ne čine (npr. za potrebe obrade ili podobrade). Nakon što je Odluka o „sigurnoj luci” proglašena nevaljanom, Komisija je intenzivirala razgovore s vladom SAD-a kako bi osigurala poštovanje pravnih zahtjeva koje je utvrdio Sud. Komisijin je cilj zaključiti razgovore u roku od tri mjeseca.

Dok ne bude uspostavljen novi transatlantski okvir, društva se moraju oslanjati na dostupne zamjenske alate za prijenos podataka. Međutim, ta mogućnost podrazumijeva odgovornost izvoznika podataka, uz nadzor tijela nadležnih za zaštitu podataka.

Za razliku od situacije kad Komisija utvrdi da treća zemlja osigurava odgovarajuću razinu zaštite podataka, na što se izvoznici podataka mogu osloniti za potrebe prijenosa podataka iz EU-a, pri primjeni zamjenskih alata izvoznici su odgovorni provjeriti postoji li učinkovita zaštita osobnih podataka. Prema potrebi, to može uključivati poduzimanje odgovarajućih mjera.

U tom smislu tijela nadležna za zaštitu podataka imaju središnju ulogu. Kao glavna tijela za provedbu temeljnih prava osoba čiji se podaci obrađuju tijela nadležna za zaštitu podataka odgovorna su i ovlaštena za nadzor prijenosa podataka iz EU-a u treće zemlje, uz potpunu neovisnost. Komisija poziva nadzornike podataka na suradnju s tijelima nadležnima za zaštitu podataka, a time i pomoć u učinkovitom vršenju nadzorne uloge. Komisija će nastaviti usko

⁵⁰ Vidjeti bilješku 4.

suradivati s Radnom skupinom iz članka 29. radi osiguravanja jedinstvene primjene zakonodavstva EU-a o zaštiti podataka.